

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Boșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgeșana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 5 Novembre 1904.

Nr. 45.

Instituțiunea Revisorilor-experti.

În timpul apropiat, când institutele noastre de credit își vor încheia conturile pentru gestiunea anului curent, cercurile lor conducătoare înainte de toate vor avea să-și procure siguranța absolută că aceste încheieri, atât formal din punctul de vedere al regulilor contabilității, cât și în privința exactității reale, sunt pe deplin corecte. Numai având această convingere, direcțiunile singuraticelor institute vor pute stabili și înainta la adunarea generală propunerile lor pentru distribuirea profitului și pentru lucrările viitoare cari depind dela starea bilanțului.

Acest lucru multora li-se va părea atât de natural și de sine înțeles, încât vor crede că este cu totul de prisos a mai insista asupra lui.

Dacă cu toate aceste ne vedem îndemnați a începe seria notelor, ce *pro memoria* vom să le punem în vederea băncilor noastre acum în preseara încheierilor anuale, chiar cu această chestiune, — o facem din motivul, că în stările primitive în cari se mai află până în ziua de astăzi o considerabilă parte a tinerelor noastre bănci, prea ușor s'ar pute întâmpla, precum s'a și întâmplat în repetite rânduri, că conducătorii institutelor în buna lor credință au subscris și prezentat bilanțuri cari nu numai din punct de vedere formal, dar câte-odată chiar și în privința exactității reale au lăsat foarte mult de dorit.

Și nici nu este de mirare, că s'a întâmplat astfel.

Nu vorbim de băncile mari, cari atât în direcțiune cât și întră funcționarii lor

posed elemente cu vaste cunoștințe de specialitate, ci de numărul considerabil al institutelor mai mici, cari domiciliază în comune rurale ori în orașele mai neînsemnate, și cari în lipsa mijloacelor de a pute plăti funcționari cu calificățiune superioară și cu praxă vastă, au trebuit să încredințeze lucrările de contabilitate unor elemente mai tinere și puțin experte, și apoi și în direcțiunea lor, ba chiar și în comitetul de supraveghiere adese-ori nu au nici un singur om de specialitate în afaceri de bancă și de contabilitate.

Între asemenea împrejurări prea ușor se poate întâmpla, că bilanțul se stabilește, se presintă și apoi se și aproabă de adunarea generală în mod greșit, și prin urmare și împărțirea profitului, făcută în bună credință pe baza unui asemenea bilanț, este totată de falsă și greșită.

În scopul de a preveni asemenea neajunsuri și de a paralisa eventualele efecte păgubitoare ce li-ar pute urma și în casuri mai critice ar pute provoca chiar ruina unui sau altui institut, — revista noastră în tot timpul decurs dela întemeierea ei, a dat o deosebită atențiune bilanțurilor și rapoartelor anuale publicate de băncile noastre, și cu risicul de a provoca câte-odată și supărări mai serioase, le-a censurat cu toată francheța și obiectivitatea.

Ne-am putut permite acest lucru, pentru-că am fost pe deplin convinși că la Băncile noastre nu poate fi vorba de rea credință ci cel mult de o greșală a cărei îndreptare și delăturare de sigur o vor dori toate cercurile interesate. Și dacă vom face o comparație între notele critice publicate în „Revista Economică” în anii dintâiu, la 1898—9 și între cele din anul din urmă, vom pute constata un progres însemnat și vom avea mulțămirea.

că nисуințele noastre în această direcțiune au dat rezultatele cele mai îmbucurătoare.

Locurile competente au trebuit însă să-și dea seamă, că pe calea unor asemenea critici superficiale în un organ de publicitate, nici pe departe nu se vor pute săna pe deplin neajunsurile constatate, mai ales nu, din cauza că din cifrele seci ale contului de profit și pierderi și ale bilanțului, încă nu se poate face nici o critică temeinică și că aceasta devine posibilă abia în momentul când se poate face comparație cu singuraticele registre și preste tot cu felul de lucrare al institutului.

În vederea acestor considerațiuni Conferențele din urmă ale Băncilor noastre au îngrijit de crearea unei noi instituțiuni, care să dea tuturor institutelor, chiar și celor mai mici, toată posibilitatea de a se convinge fără multe greutate de exactitatea formală și reală a încheiărilor anuale și a bilanțurilor redigiate pe această basă, și de a se pute informa cu aceeași ocaziune și asupra împrejurării dacă serviciul lor tehnic și preste tot felul lor de lucrare corăspunde trebuințelor reale și exigențelor legale.

Înțelegem instituțiunea *revisorilor-experti*, cari — deocamdată 6 la număr — au fost numiți de Delegațiunea Băncilor și recomandați singuraticelor institute.

Scim din informațiuni particulare, că multe dintre băncile asociate au și profitat de această nouă instituțiune și după adunările generale viitoare vom căuta să constatăm și în mod oficial, câte și cari dintre institutele interesate și-au asigurat această garanție de soliditate. Însă și până astăzi ne-am convins, că în anul din urmă multe bănci cari după părerea noastră ar fi fost de-adreptul avisate și datoare să profite de această instituțiune, au întrelăsat a chiăma un revisor-expert și a supune întocmirile și încheiările lor cu ajutorul lui unui control serios.

Dacă o asemenea întrelăsare s'a putut scuza la început, când instituțiunea de care vorbim era încă nouă și când utilitatea ei nu pute fi încă cu temei apretiată, apoi la nici un cas nu se va mai pute scuza de aici încolo, după-ce și institute mari sau supus de bună voie unui asemenea control și după-ce lucrarea revisorilor în numeroase casuri s'a dovedit necesară și folositoare.

Din această cauză recomandăm băncilor noastre cu toată căldura și în deosebi direcțiunilor și comitetelor de supraveghiere, cari în mijlocul lor nu au oameni de specialitate în afaceri de bancă și de contabilitate, ca atât în interesul institutului ce conduc

și — în vederea responsabilității lor morale și materiale — tot atât și în interesul lor propriu personal, să profite în cadre cât mai largi de instituțiunea revisorilor-experti și să supună încheiările proxime unei revisuiri serioase din partea acestor organe ale Băncilor asociate.

Principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă.

Ne propunem să luminăm, pe cât puterile ne vor permite, o chestiune ași mult discutată și controversată în literaturile de specialitate străine, anume: *principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă*.

Deși literatura contabilității are un trecut de sute de ani, totuși cu chestiunea principiilor sale fundamentale au început a se ocupa mai serios specialiștii abia în jumătatea a doua a secolului trecut. Acest timp coincide cu epoca, când învățământului comercial a început să i-se dea mai multă importanță din partea pedagogilor, când de la profesori să cereau nu numai cunoștinți de specialitate, ci și metodică și pedagogie.

Căci până mai bine de curând instrucțiunea în contabilitate se mărginea la memorizarea câtorva reguli generale de a contabiliza. Aceste, în mare parte, erau regulile stabilite de părintele contabilității în partidă dublă, călugărul italian *Luca Pacciolo*, în cartea sa intitulată „*Summa de Aritmetica, Geometria, Propositioni et Proportionalita*“, carte în care pentru prim dată se scrie un tractat mai complet de contabilitate în partidă dublă. Pacciolo însă nu intră mai amănunțit în cercetarea teoretică a principiilor de contabilitate. „Er bemüht sich nicht — dice Hügli — die doppelte Buchhaltung theoretisch zu erklären, sondern giebt ausführliche praktische Regeln für die Behandlung der einzelnen Geschäftsfälle“. Și în atata a și rămas multă vreme întreaga știință a contabilității.

Pe la jumătatea secolului trecut — cum am mai amintit — bărbații de specialitate și de școală nu se mai putură mulțami numai cu aceste reguli la explicarea, instruirea și predarea contabilității, ci cearcă să lămurească cât mai bine și mai temeinic baza, principiile fundamentale ale acestei științe, ceea-ce în mare parte, cum vom avé ocazie să ne convingem, le-a și succes.

*

Unul dintre momentele cele mai caracteristice ale contabilității în partidă dublă constă în faptul, că fie-care poziție, (sumă, post comercial) se însemnează, se trece în registrele cărții mari sau maestrului de două ori, și anume, odată în debitul unui cont și în același timp, a doua-oară, în creditul altui cont; cu alte cuvinte de câte-ori e vorba de un debitor, trebuie să presupunem și un creditor și viceversa. Această împrejurare caracteristică a dat mult de cugetat teoreticianilor. Ei au căutat să-și explice pe ce basă se aplica această trecere în registre?

Unii au vădut în această împrejurare o afacere de drept; alții — pornind tot de aici — au redus întreg sistemul de contabilitate în partidă dublă la o perfectă ecvațiune matematică. Și amăsurat acestor divergențe de păreri, s'au stabilit două teorii, esențial deosebite una de alta. Cei dintâi s'au grupat în jurul așa numitei *teorii personaliste*, cei de al doilea au în-

temeiat teoria materialistă sau matematică, teorii a căror cercetare și analiză formează obiectul studiului nostru.

1. Teoria personalistă.

Această teorie este, ca trecut, mai veche și pe terenul instrucțiunii comerciale a predominat și predomină și astăzi în mare parte. Intemeietorii și susținătorii ei, aproape în totalitatea lor, sunt italieni și francezi.

Pe baza acestei teorii fie-care schimbare, care obvine în avere, despre care se poartă o contabilitate în partidă dublă, se reduce la o afacere de drept între două sau mai multe persoane. Spre scopul acesta fie-care cont trebuie personificat, astfel contul cassa nu e alt-ceva decât contul cassierului, contul marfă al magazinerului etc. Și de oare-ce la ori-ce schimbare de avere o persoană dă și alta primesce, iar valoarea acestei cantități de avere schimbată, exprimată în monedă curentă, se înseamnă de două-ori, odată în debitul unui cont și a doua-oră în creditul altui cont, s'a formulat următoarea regulă generală: *cel-ce primesce e debitor, deci contul său trebuie debitat, iar cel ce dă e creditor și contul său va fi creditat.*

Astfel în sensul acestei teorii fie-care cont este contul unei persoane concrete sau al unei persoane închipuite, cont care în debit ține evidența despre cantitățile de avere primite, deci pozitive, iar în credit înseamnă cantitățile date, deci negative.

E adevărat, că această teorie e clară și ușoară și cu ajutorul ei aproape fie-care schimbare, fie-care caz de contabilitate se poate explica. Se luăm câte-va exemple.

Cumpărăm marfă cu bani gata. Contul marfă, respective magazinerul primesce marfa, deci trebuie debitat cu valoarea ei, iar contul cassa dă banii și prin urmare va fi creditat.

Plătim salare. Contul cassa dă suma salarelor și astfel va fi creditat, iar contul salare va fi debitat, pentru-că primesce aceste sume.

Escontăm un accept al nostru. Contul cassa primesce valoarea escontată și contul interese valoarea intereselor de escont, deci ambele conturi vor fi debitate, iar contul accepte proprii (polițe, cambii pasive) dă valoarea acceptului prin urmare va fi creditat. Aci o observare. Vedem, că interesele de escont, cari pentru afacerea noastră sunt negative, căci le plătim, să trec în debit, până-când în debit ar trebui să figureze cantități pozitive, adică sume primite, cum primesc d. ex. cassa valoarea escontată a acceptului, deci o valoare pozitivă. Acest fapt e de natură a turbura claritatea teoriei personaliste. Cu toate aceste să mai examinăm și alte cazuri.

Incassăm provisiune. Vom zice, contul provisiune dă, prin urmare va fi creditat, iar contul cassa primesce și deci va fi debitat. Și la acest loc cu drept cuvânt ne-ar putea obiecta cineva, că în realitate contul provisiune primesce dela o a treia persoană provisiunea și numai după aceea o poate da cassei. Iată dar, că și aci temeinicia acestei teorii pare a fi zdruncinată. Tocmai de aceea am dis, că cu ajutorul acestei teorii aproape fie-care cas de contabilitate își află explicare, nu însă absolut toate, căci găsim cazuri, la cari regula generală, în care culminează această teorie nu e destul de clară, ori chiar nu se adevărește de loc. Așa d. ex. unul dintre debitorii noștri falimentează și ne mai având șanse să ne incassăm pretensiunea vom s'o prescriem. Ce facem așa dar? Credităm contul debitorului nostru cu suma ce-o prescriem și debităm contul Perdere & Profit, ori, dacă chiar voim, contul

capital. Aceasta este o contabilizare corectă, conform căreia după teoria personalistă ar trebui să dicem: debitorul nostru ne-a dat prin urmare il credităm iar Profit & Perdere primesce și deci il debităm. Acest rezonament nu mai corăspunde stării faptice, pentru că nu debitorul ne-a dat nouă, respective afacerii, ci noi i-am dat prin aceea că i-am prescriis datoria. S'ar putea obiecta însă, că debitorul ne-a dat o perdere sau o sumă negativă, pe care am contabilizat-o în credit, unde scim că se înseamnă cantitățile negative. Bine, dar atunci ar rămânea inexplicabil de ce în contul Perdere & Profit am trecut-o în debit, căci după această teorie debitul ține evidență despre cantitățile primite, deci pozitive, pe când suma prescriisă în contul debitorului e o perdere și pentru contul Perdere & Profit ca și pentru întreaga afacere. De ce unele conturi au cantități pozitive în debit și de ce altele nu?

Încă un exemplu și vom termina. La încheierea contabilității profitul curat voim să-l transpunem din contul Perdere & Profit în contul Capital. Un contabil bun într'un asemenea cas va debita contul Perdere & Profit și va credita contul Capital. Noi cu teoria noastră ar trebui să raționăm: contul Capital dă, prin urmare va fi creditat, iar contul Perdere & Profit primesce și deci va fi debitat. Ei, dar de fapt am vădit că tocmai contrarul se întâmplă întru cât contul Perdere & Profit dă, iar contul Capital primesce.

Deja și numai din aceste cazuri spontane se poate vedea, că teoria personalistă nu se sprijinesce pe baze destul de solide și sigure. Regula fundamentală a acestei teorii cel-ce primesce e debitor, cel-ce dă e creditor, e în adevăr scurtă și ușoară, dar nu poate fi adevărată totdeauna.

În legătură cu teoria personalistă s'a dezvoltat și așa-numita *teorie mercantilă* sau cum o numesc Nemții „Geschäftstheorie“. Ca întemeietor să considerăm holandezul Brenckmann, iar ca reprezentant al ei în țările noastre, germanul Manfred Berliner. Această teorie, întocmai ca cea studiată mai sus, se bazează pe personificarea conturilor. Ca să deie explicațiile însă, pentru cari teoria personalistă s'a dovedit de insuficientă, așează față în față pe deoparte afacerea însăși, pe de altă parte pe proprietarul ei, pe care-l considera ca creditor. Profitul e considerat ca o datorie a afacerii față de proprietar, iar pierderea, ca o pretensiune a afacerii dela proprietar. Cu toată supozițiunea această nici teoria mercantilă nu poate clarifica principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă despre ceea-ce ușor se poate convinge ori-și-cine și de aceea nu intrăm în dezvoltarea ei, căci interes deosebit nu presintă. (Va urma).

Bonurile de tesaur.

Anul 1904 a adus la modă bonurile de tesaur*). Această categorie de datorii de stat a ajuns în anul curent la o extensiune extra-ordinară în diferite țări. De present bonurile de tesaur găesc aplicare pe terene, în cari până aci nu erau usitate. După natura lor bonurile de tesaur sunt asemnate ale administrației financiare făcute la Cassieria statului. Scopul emiterii lor este că prin ele se compensează raporturi nefavorabile ce pentru moment se pot ivi între percepțiunile și erogatele cassieriei statului. Pe calea aceasta se avansează percepțiuni, ce pentru moment nu sunt

*) Bons de trésor, Schatzscheine.

incă scadente, cari însă la timpul lor se pot realiza cu siguranță. În chipul acesta statul este în situație a utiliza pretensiuni la un timp când ele ca atari nu sunt realizabile. De aci rezultă, că bonurile de tesaur reprezintă împrumuturi cu termen scurt, mai ales pe câte trei sau șase luni; în casuri extreme pe câte un an, doi, trei până cel mult cinci ani.

După cum li-se acordă durata de circulație, bonurile de tesaur au caracter cambial sau de bonuri cu dobândă. Dacă se emit pentru un termen de tot scurt, de regulă nu conțin promisiunea de dobândă, ci ele se escomptează din partea emitentului ca și cambiile. Când emisiunea se face cu durată mai lungă, atunci emitentul promite interese, cari să achită la rambursare sau prin cuponi de dobândă semestrali. Patria bonurilor de tesaur este Engiltera, unde primele „Exchequer-Bills“ s'au emis deja la anul 1696; în Franța încă sunt cunoscute de mult timp ca „bons de trésor“; în celelalte țări au ajuns să fie aplicate numai târziu de tot și în mod sporadic. Prusia le-a introdus pe la anul 1866. În Austria se găsesc în forma caracteristică de bonuri saline (Salinenscheine), cari constituie un fel de asemnate la cassele statului cu garanție ipotecară asupra proprietăților salinelor statului.

În general însă până acum principiul fundamental era, că emisiunea de bonuri de tesaur are să servească numai la satisfacerea unei trebuințe de credit scurt. În anul acesta s'a abandonat perfect acest principiu. O serie de state a emis în anul de față bonuri de tesaur în momente, unde fără îndoială ar fi fost la loc o emisiune de rente, ca și cum s'ar fi dat o lozincă comună pentru acest demers. Primul stat a fost Rusia, care a contras împrumutul pentru războiul cu Japonia — 800 mil. franci — în forma bonurilor de tesaur. Acest împrumut, natural că nu este de durată scurtă. Rusia nu se gândește și nu poate să se gândească la aceea, ca să ramburseze această datorie în vre-o câți va ani. Cel mult o va pute converti într'o rentă de stat. Grupa băncilor franceze a fost aceea, care a cerut această formă de împrumut și a avut bun motiv să o facă. Scopul Francezilor a fost să exploateze calamitatea de războiu a Rusiei, ca astfel să profite cât mai mult la noul împrumut, fără ca să peardă simțitor la rentele rusesci vechi, cari le posedă. Dacă însă ar fi luat dela Rusia rentă de 5% cu cursul convențional sub pari, această împrejurare ar fi apăsător și cursurile rentei vechi, care în Franța este răspândită în cantități mari. În consecință Francezii au ales mai bine o nouă formă sub masca căreia au putut realiza acest mare profit fără ca între datorită această și între cea veche publicul să poată observa direct diferența de curs. Mai departe Franța are speranță să facă în loc de una, două afaceri prin aceea, că în vre-o câți-va ani va pute realiza alt profit la conversiunea bonurilor actuale de 5% în titluri de rentă. Iar deoarece și guvernul Rusiei a avut cel mai mare interes, ca să mențină actualul curs al rentelor sale, a fost de sine înțeles ca să accepte propunerea Franceiei.

Exemplului dat de Rusia a urmat Germania. Imperiul german a emis anul acesta circa 250 milioane marce în bonuri de tesaur de 3½%, Prusia 75 milioane marce. Prusia deja de mulți ani nu s'a mai folosit de acest fel de credit de stat și emisiunea aceasta a excitat un interes mare în lumea financiară, deoarece nu este clar că pentru ce scop s'a făcut în anul acesta. Unii susțin, că scopul principal este scutirea cursului de rente. Anume s'ar fi comis erori la ultima emisiune

de rente prin aceea, că cursul de emisiune s'ar fi stabilit prea urcat, astfel că subscribenții au suferit pierderi de curs. Se crede deci că publicul ar fi aplicat să semneze pentru o nouă emisiune de rentă.

Și în Austria se are în vedere emisiunea de acest soi de titluri de stat. Motivele, cari determină această operație modernă financiară residă pentru monarhia noastră nu atât în împrejurările pieței de bani sau în considerații pentru cursul rentelor, ci împrumutul în forma aceasta se va face din motive de politică internă. Anume se va putea mai ușor motiva emisiunea bonurilor față de emisiunea unei rente față cu textul constituției. La bonurile de tesaur, cari apriori se emit numai pe doi sau trei ani se va pute dice cu oareșicare aparență de adevăr, că aci nu se tratează de o însărcinare permanentă a proprietății statului.

Această formă de împrumut va fi deci menită a face pentru guvern puntea de trecere peste obstrucție. Deocamdată chestia devine actuală numai pentru împrumuturile ce sunt a se face în scopul realizării reformelor militare. În primăvara anului acesta delegațiunile au votat pentru reforma înarmării armatei și a marinei un credit, care aproape atinge suma de 500 milioane coroane.

Din această sumă este vorba ca în cel mai scurt timp să se ceară dela ambele parlamente circa 400 milioane, și anume 272 mil. în Austria și 137 mil. în Ungaria. Parlamentul ungar sau va vota sau va respinge aceste credite; cel austriac nici nu va vota nici nu-l va respinge. Astfel aci va trebui aplicat § 14.

O sumă mai mică de bonuri de tesaur se va pute plasa mai favorabil ca o rentă, deoarece-bancile își plasează mai bucurosi numărările în astfel de titluri cu scadență scurtă. Bonurile de tesaur sunt în consecință emise cu o dobândă mai mică ca rentele. Dacă însă se face o emisiune mai mare, care nu o primesc bucurosi băncile, ci care trebuie plasată direct în public, atunci acestuia trebuie să i-se ofere un fel de primă, dacă este nevoie să se obicinuiască cu noul tip. Această primă va trebui să se acorde sau în forma unui curs mai scăzut sau a unei dobânzi mai mari. În cercurile de bancă se menține opinia, că noile bonuri vor trebui să aibă o dobândă de 4¼%. Aceasta va depinde de etalon, eventual va fi suficientă și o dobândă de 4%, dacă plasarea va fi posibil să se facă la băncile din străinătate. Dar dacă este vorba ca peste tot să se aducă o jertfă fie la curs fie în dobândă atunci în interesul statului ar fi mai favorabilă o jertfă la dobândă. Dacă de exemplu se emit bonuri al pari cu 4¼% atunci jertfa adusă față de titluri de 4% va valora abia în patru ani 1%, va să dică tocmai atât cât s'ar jertfi la titluri de 4% cu un curs de emisiune de 99%. Este însă mai probabil, că bonurile acestea vor fi convertite în rentă înainte de expirarea celor patru ani. De altă parte este însă neprobabil, ca bonuri cu 4% să se poată plasa cu 99%. Dar la conversiunea definitivă în rente statul va fi necesitat a aduce iarăși o nouă jertfă.

Prin urmare pe când bonurile de tesaur deși sunt mai simple, mai comod și mai eftine, ca o operație de credit la o bancă, totuși sunt mai simple decât o emisiune imediată de rente. Emisiunea unei rente amortisabile deci ar fi de preferit fără îndoială. Cât însă privește § 14 și § 10 în fond nu permite nici o emisiune de rentă, dar nici o emisiune de astfel de bonuri care sau trebuie să se prolongeze perpetuu sau să fie schimbate în rentă. Dacă însă împrejurările forțează o interpretare de rigoare a legii, atunci este irelevant

dacă această rigurositate se va manifesta cu unul sau două graduri mai mult. În cazul acesta natural că va trebui să se prefere acel mod de emisiune, care pentru finanțele statului este cel mai avantajos. Aceasta însă este emisiunea de rentă amortisabilă.

După „Mercur“ de #

Activitatea guvernului în 1903.

Raportul ministrului-președinte despre activitatea guvernului r. u. în anul 1903, așternut casei deputaților, arată următoarele date:

În fruntea presiului ministerial a stat până la 27 Iunie *Coloman Széll*, după ei până la 3 Novembre contele *Carol Khuen-Hederváry* și de aci încolo contele *Stefan Tisza*. Partea cea mai mare a raportului se ocupă apoi cu progresele obținute cu privire la ridicarea de statue în capitală, precum și la edificări și întocmiri în palatul regal. Din punct de vedere internațional s'a îngrijit de reprezentarea Ungariei la mai multe conferențe și congrese internaționale. Mai mult ca în alți ani s'a ocupat în anul acesta cu afacerile bisericești greco-orientale sârbesci. În Decembrie 1903 s'a conchemat din nou sinodul acestei biserici în care s'a ales apoi episcopul din Timișoara.

Ministeriul a latere a fost condus până la 27 Iunie de contele *Iuliu Szécheny*, apoi până la 3 Novembre de contele *Khuen-Hederváry* și în cele două luni din urmă de contele *Stefan Tisza*.

În fruntea ministeriului pentru *Croația, Slavonia și Dalmația* a fost și în anul acesta *Erwin Cseh* — afară de timpul dela 27 Iunie până la 3 Novembre în care timp a fost *Dr. Nicolae Tomasič*, care a făcut ca și în anii trecuți mijlocirea între *Croația și Ungaria* precum și între banul și *Maestatea Sa*.

Ministeriul de interne încă a avut trei șefi și anume până la 27 Iunie *Coloman Széll*, până la 3 Novembre contele *Khuen-Hederváry* și apoi contele *Stefan Tisza*. Aici s'a continuat și în anul acesta cu punerea în vigoare a legii despre simplificarea procedurii administrative. Contele *Stefan Tisza* a ordonat adunarea datelor necesare pentru regularea salarelor funcționarilor comitatensi și a notarilor comunali. În chestia revizuirii legii pentru alegeri contele *Stefan Tisza* a conchemat la finea anului 1903 o anchetă și pe baza dorințelor exprimate acolo a conchemat oficiul statistic central cu adunarea de date. Mai departe s'a îngrijit ministerul de o reducere a emigrărilor. Referitor la întocmirile sanitare s'au luat măsuri însemnate și mai cu seamă cu privire la tuberculosă, trachomă și la morburile mentale.

Ministeriul de finanțe în frunte cu *Ladislau Lukács*, care a rămas și sub noul ministru-president, s'a ocupat în deosebi cu regularea salarelor oficianților de stat și cu proiectul de lege de investițiuni. Cu privire la creditul statului s'au emis titlurile rentei de coroane cu 4%. Mai departe s'a ocupat cu reforma dărilor directe și cu măsurările cadastrale. În urma convențiunii de zăhar din *Bruxelles* s'au pregătit legile de lipsă.

Ministeriul de comerț a stat până la 2 Novembre sub conducerea lui *Ludovic Láng* și apoi a lui *Carol Hieronymi*. Pe terenul de comunicațiune s'a continuat cu construirea drumului al doilea de țară, care traversează *Alföld-ul*; afară de aceea s'au nivelat 162 drumuri de stat în lungime de 349 kilometri. De altfel estinderea rețelei de comunicațiune a fost împedecată în urma stării de ex-lex, căci nefiind acoperire, nu s'au putut începe lucrări mai mari, și fiindcă

numeroase proiecte de lege cu privire la concesionarea de linii ferate vicinale au rămas neresolvate.

În anul 1903 s'au predat circulațiunii linii ferate vicinale în lungime de 279,100 km. Administrațiunea marinei de comerț arată progrese îmbucurătoare și acestea în urma comunicațiunii mai extinse cu *Anglia, Germania, Spania, Italia și Austria*. Venitele întocmirilor de poștă, telegraf și telefon arată o creștere de 2 milioane coroane. S'au întocmit o mulțime de stațiuni și legături nouă telegrafice și telefonice și s'au făcut pașii de lipsă pentru legătura telegrafică directă cu *Parisul, Constantinopolul, Odessa, Belgradul, Bucureștii și Sarajevo*.

Cu privire la liferările publice s'a considerat mai mult industria indigenă. Referitor la bursa din *Buda-pesta* încă s'au luat mai multe măsuri pentru mulțămirea interesului public.

La ministeriul de agricultură încă s'a făcut în 3 Novembre schimbare în persoana ministrului, când a luat conducerea acestui resort *Béla Tállian* în locul lui *Ignacz Darányi*. Ministerul a dezvoltat o activitate intensivă pentru ridicarea agriculturii și a culturii de plante. Mișcarea de însoțiri s'a lătit tot mai mult așa că cu finea anului 1903 aparțineau 1653 de însoțiri de credit la uniunea însoțirii de credit centrale din țară. Asemenea s'au înmulțit însoțirile pentru valorisarea unor produse anumite. O deosebită atențiune s'a dat producțiunii de struguri și vin precum și de poame. Teritoriul silvic s'a mărit cu 5171 jugere cadastrale ajungând astfel la 13.011,040 jugere de unde reasă, că o mulțime de locuri pustiite s'au plantat din nou cu arbori. De notat mai sunt apoi progresele făcute la colonisările cu lucrători și la instrucțiunea economică.

Ministeriul de culte și instrucțiune publică a fost condus până la 3 Novembre de *Dr. Iuliu Wlassics* iar după aceea de *Dr. Albert Berzeviczy*. Despre activitatea acestui ministeriu ne convinge mulțimea de reforme și proiecte de lege cu privire la instituțiunile școlare, dintre cari amintim proiectul de lege al lui *Berzeviczy* pentru școlile populare, așternut parlamentului spre dezbateră.

În ministeriul de justiție s'a continuat și în anul 1903 activitatea intensivă codificatoare și administrativă, căci nu s'a schimbat ministrul ci a rămas și în cabinetul nou *Dr. Alexandru Ploșz*.

Ministeriul honveșimeii a avut în frunte pe *baronul Géza Fejérváry* până la 27 Iunie, pe *general-majorul Desideriu Kolozsváry* până la 3 Novembre, iar în lunile din urmă pe *general-majorul Alexandru Nyiri*. Acest ministeriu a fost ocupat în urma stărilor parlamentare, în mod extraordinar în măsură foarte mare, dar cu toate acestea s'au rezolvat lucrurile curente în cea mai mare ordine. m.

Școala de repetiție economică

în noul „Proiect de lege“ al d-lui *Berzeviczy*.

Secțiua economică a Asociațiunii s'a ocupat în anul crt. foarte mult cu chestia școlii de repetiție economică în scopul de găsi căi și mijloace pentru organizarea ei pe seama poporului nostru; iar pe baza propunerii secțiunii, adoptate și de comitetul central, adunarea generală din *Timișoara* a destinat o sumă de K 2000— pentru calificarea învățătorilor noștri pe seama acestei școlii.

Prin noul proiect se schimbă în mod esențial condițiile de mai înainte și privitor la școala de repetiție economică. Este, credem, de datorința noastră să ur-

mărim această chestiune și să vedem, ce și în cât ea câștigă sau pierde prin modificările ce sunt în prospect.

Vom mai da mai întâiu dispozițiunile prevădute în noul proiect referitor la această școală.

În *Capitolul I*, §. 1, se dice că „Toți părinții (tutorii, stăpânii) au să-și dea copiii, în mod regulat, . . . după împlinirea anului al 12-lea până la împlinirea anului al 15-lea, trei ani de-arîndul la *cursul de repetiție* dela școala poporală elementară”.

În *Capitolul II*, §. 14, alin. 4 se dice: „În cursul de repetiție al tuturor școalelor elementare poporale *limba de propunere e exclusiv cea maghiară*”.

§. 20. Toți copiii obligați să cerceteze școala, după ce au absolvat cursul șilnic de șese ani în școala elementară poporală cu succes corăspundător și nu se împărtășesc de altă instrucție (școala superioară poporală, civilă, ori medie), au să cerceteze trei ani de-arîndul, de la împlinirea anului 12 până la împlinirea anului 15 de etate, *cursul de repetiție* al școalei elementare poporale.

§. 21. În cursurile de repetiție pe lângă instruirea în cunoștințele generale sunt a se ține în vedere în comunele cari se ocupă cu agricultura în prima linie obicinuitele ramuri ale economiei, la fete indeosebi economia de casă, iar în comune cari se ocupă cu comerțul și industria, interesele industriei și ale comerțului. În urmare, cursul de repetiție se împarte în curs economic și curs industrial (comercial), ori apoi întrucât raporturile locale motivează lucrul, în un curs de ambele direcțiuni. Cu privire la cursul de repetiție comercial ori industrial, servesc de cinsură dispozițiunile referitoare la școalele de sodali, din art. de lege XVII, anul 1884, §§-i 80—87.

§. 22. Cursul de repetiție la școalele poporale elementare este a se aduce în legătură organică cu cursul șilnic de instrucție, și în el sunt a se propune studii corăspundătoare raporturilor locale, ca: economia de câmp, grădinăritul, economia de cassă, cum și cunoștințe generale. Pretutindenii unde statul ori comuna susține cursul șilnic al școalei elementare poporale, îngrijesc tot statul respective comuna, să fie înființat și susținut cursul de repetiție, întrebuintând spre acest scop localitățile existente de instrucție și aranjamentul ce-l posed. Învățătorii de stat și comunali au să facă instrucția în cursurile de repetiție fără rebonificare specială.

Confesiunea, ca susținătoare de școale, are să se îngrijască de înființarea și susținerea unui curs de repetiție corespundător determinațiunilor legii prezente, pretutindenea unde învățătorul, sub titlul întregirei de salar ori sub titlul de „cuinuenale” *primesce ajutor dela stat*. Un astfel de învățător are să conducă cursul de repetiție asemenea fără plată.

Chiar și acolo, unde confesiunea grijesece numai de cursul șilnic al școalei poporale elementare, dar comuna înființează și susține curs de repetiție, *confesiunea are să luse spre folosire în scopul acesta localitățile și aranjamentul școalei*. Învățătorul poate însă să fie obligat numai la cel mult 36 oare de instrucție pe săptămână, la cursul șilnic și cel de repetiție al școalei poporale elementare.

§. 23. În comunele mai mari, în cari numărul celor obligați să umble la cursurile de repetiție înființate în direcție agronomică atinge suma de cel puțin o sută, iar mijloacele materiale ale comunei o permit aceasta, instrucția agronomică o prevede în cursul respectiv un învățător de specialitate, numit anume în postul creat spre acest scop. De altcum și în ase-

menea comune sunt decidătoare dispozițiunile cuprinse în paragraful premergător.

§. 24. În cursul de repetiție anul școlar ține cel puțin opt luni. În vreme de iarnă (1 Novembre până la finea lui Martie) sunt a se folosi pentru instrucție *șapte ore pe săptămână*, iar în celalalt rest de an *patru oare pe săptămână*. Afară de aceasta, atât în cursul agronomic, cât și în cel industrial (comercial) copiii vor fi instruați iarna, în o oară pe săptămână, în gimnastică și în cele mai elementare exerciții militare.

De instruirea elevilor din respectivele cursuri de repetiție *în religiune și morală*, câte o oară în fie-care *Duminică*, au să grijască *confesiunile respective*, pe basa §-lui 57 din art. de lege XXXVIII din anul 1868.

§. 25. Planul de învățământ pentru cursul de repetiție îl stabilește ministrul de culte și instrucție în înțelegere cu ministrul de agricultură, respective de comerț, și cu ministrul pentru apărarea țării. Cu privire la instrucția și planul de învățământ în cursurile de repetiție susținute de confesiuni, cum și la manualele și recuisitele folosite aci, sunt decidătoare dispozițiunile §§-lor 17 și 18 din legea aceasta.

§. 26. Oarele de instrucție teoretică și practică sunt a se ține, după puțină ziua. Băieții au să fie separați de fete la instrucția practică totdeauna. Dacă la un curs de repetiție numărul elevilor e cel puțin cincideci, separarea de cătră băeți este obligatoare și la instrucția din cunoștințele generale.

§. 27. În cursurile de repetiție instrucția se face în mod cu totul gratuit. Elevii n'au deci să plătească nici taxă de înscriere, nici didactru, nici taxa la fondul de pensiune al învățătorilor.

§. 28. În cursurile de repetiție cu direcție agronomică, autoritatea școlară locală însărcinează cu instrucția în obiectele agriculturii, respective aplică un învățător diplomat dela școala poporală elementară, care a luat parte la cursul agronomic ordonat din partea ministrului de agricultură a se ține în fie-care an cu învățătorii dela școalele poporale, și despre absolvarea cu succes a acestui curs a primit certificat. În lipsa unui astfel de învățător poate fi incredințat, cu aprobarea inspectorului regesc de școale, și un astfel de învățător dela școala poporală elementară, însă în mod provisoriu, care are cunoștințe practice în ramii agronomiei, dezvoltati în respectiva comună. Un astfel de învățător însă are să facă în doi ani cursul agronomic.

§. 29. Într'un post sistemizat în mod special de învățător agronomic poate fi numit numai un învățător diplomat dela școala elementară poporală, care într'o școală agronomică de stat a făcut cu succes cursul de doi ani și a eșit calificat ca învățător agronomic pentru școala poporală elementară. Învățătorul special de agronomie e obligat să dea instrucție teoretică și practică 36 oare pe săptămână. Organizarea și ordinea de instrucție în aceste cursuri o stabilește ministrul de agricultură în înțelegere cu ministrul de culte și instrucție.

§. 30. Cu postul de învățător special de agricultură, sistemizat anume la școalele cari nu sunt ale statului, e împreunat un salar de cel puțin 1200 coroane, adaus de 100 coroane tot la 5 ani, lucru ce se repetează de șese ori, locuință în natură (cel puțin două camere, bucătărie și apartamentele necesare), eventual bani de cuartir, cum și folosirea unei grădini în mărime de 1/4 jugăr, sau ecivalentul acesteia.

§. 31. Scopului instrucției practice din agricultură îi servesc de regulă grădina școlară, ori în lipsa ace-

steia, partea ce poate fi folosită din grădina comunală de pomi. Dacă lipsesc și aceasta ori dacă nu ajunge terenul pentru scopurile unui curs agronomic de repetiție provădit cu învățator de specialitate, comuna are să grijească de alt teren acomodat și de recuizitele necesare pentru instrucția în agricultură, respective pentru aranjamentul agronomic.

§. 32. Comunele pot să fie împărțite de ajutor de stat la înființarea și susținerea cursurilor agronomice de repetiție, pe baza recomandării comisiei administrative, din sumele votate de parlament în scopul acesta.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 4 Novembre 1904.

Precum am semnalat în raportul nostru din urmă, ultimo a provocat o mișcare foarte vie în *piata internă de bani*. Cererile înaintate la banca de emisiune, în ultimele două zile ale l. tr. au atins suma de K 41 mil., față de cari scadențele s'au cifrat cu K 13 mil. Discontul privat s'a menținut pe toată linia la nivoul etalonului oficial, chiar și pentru cambiale de prima bonitate. În Viena discontul privat a variat la 1 Nov. n. c. între $3\frac{3}{8}\%$ — $3\frac{5}{16}\%$.

În Berlin situația pieței este puțin schimbată și cererile financiare preste tot nu contează în timp apropiat la o reducere a etalonului. În Londra se așteaptă eventuala urcare a etalonului Băncii engleze, care acuma este de 3% . Parisul continuă a avea abundență de bani, discontul privat este de $2\frac{5}{8}\%$.

BIBLIOGRAFIE.

Prof. I. C. Panțu: *Curs complet de corespondență comercială cu esplicarea terminilor comerciali*. Ediția a doua prelucrată și augmentată. Brașov, 1904.

Acum câțiva ani dl prof. I. C. Panțu punea în mâna publicului român și în special a elevilor școalelor de comerț un „Curs complet de corespondență comercială”, făcând prin aceasta un bun serviciu literaturii noastre de specialitate. Astăzi sub același titlu, adevărat, dă la iveală nu „o a doua ediție prelucrată și augmentată”, cum cu modestie dice d-sa, ci — susținem noi — o carte de corespondență cu totul tot nouă, atât de mult diferită de prima ediție. N'avem decât să asemănăm aceste două ediții, să esaminăm cu deosebire pe cea de a doua din toate punctele de vedere, din care trebuie să fie apreciată ori-ce lucrare, anume din punct de vedere al metodului, al fondului și al formei și ne vom convinge, că această carte poate fi cu drept cuvânt numită nu numai un curs complet, dar și nou de corespondență comercială.

Din punct de vedere metodic cartea dlui Panțu aparține celei mai raționale și mai moderne direcții. Era un timp, și nu e tocmai îndepărtat, când corespondența nici nu era considerată între studiile comerciale propriu zise, deși e evident, că ea cuprinde nu numai destul material pentru a putea forma un obiect de învățământ a parte, dar, mai mult, acest material se poate considera ca sinteza științelor comerciale, iar corespondența însăși ca coronamentul lor. Astfel înțeles rostul acestui obiect de învățământ, el a început, de câtva timp, a fi obiectul celei mai sincere preocupări din partea specialiștilor. Ei nu se mai mulțumiră la predarea corespondenței cu așa numitul *sistem cronologic*, după care elevul avea să înceapă la circulare și să sfârșească la.... falimente. S'a vădit, că afacerile comerțului modern sunt prea complicate decât să poată fi înțelese așa de ușor, după cum se credea. Elevul trebuia introdus cu grije în mijlocul lor, ținându-se samă de treptatele sale cunoștințe. Astfel s'a abandonat sistemul cronologic și s'a adoptat așa numitul *sistem metodic*, cu ajutorul căruia elevul e introdus dela ușor la greu, dela simplu la complex.

De această cerință modernă a ținut samă și dl Panțu, când contrar ediției prime, nu-și începe cursul cu circulare, ci cu un grup dintre cele mai ușoare epistole, anume cu scrisori de afaceri de mărfuri. Tractează apoi grupuri de scrisori în parte înrudite cu aceste, ca scrisori în afaceri de expediție și asigurări, scrisori de informație și scrisori de recomandare și acreditive. După aceste patru grupe trece la scrisorile în afaceri cu cambii, cu efecte, cupoane, monede și devize. Urmează apoi scrisorile despre plăți și asigurații, afaceri de cont-curent, amonițiuni și reproșuri, insolvență și falimente, oferte de serviciu și — în ultimul loc — circularele.

Prin întrebuintarea acestui metod în aranjarea și predarea materialului, dl Panțu a înlesnit mult studiul corespondenței și a dat dovadă, că urmărește cu atențiune progresele ce le face învățământul comercial în străinătate.

În ceea ce privește fondul, adică materialul adunat și prelucrat, meritul autorului constă cu deosebire în faptul, că a ținut samă de relațiile noastre speciale, de afacerile și comerțul românesc. Autorul a înțeles însă, că relațiile noastre comerciale sunt încă prea restrinse, iar comercianții, funcționarii și elevii noștri nu se pot mărgini numai la aceste, ci vor trebui să cunoască și afacerile comerțului internațional modern, astfel cartea d-sale corespunde și în această privință. A adunat material cu privire la relațiile noastre specifice ardelenesci, a adunat din România cu privire la comerțul intern și estern de acolo și în fine a prelucrat din unele cărți străine părți referitoare la comerțul internațional. Acest material e întocmit cu pricepere așa încât ori-cine, cefindu-l cu atenție, va câștiga frumoase cunoștințe atât în ceea ce privește comerțul în general, cât și comerțul nostru în special.

Despre acest instructiv material s'ar putea spune multe lucruri bune, cu deosebire despre scrisorile referitoare la afacerile de bancă. Spațiul nu ne permite de astădată; promitem însă s'o facem într'unul din numerile viitoare.

Și acim să trecem la formă. Forma, în care a predat acest material e ușoară și clară, și mai pre sus de toate, într'o bună limbă românească. Explicațiile teoretice sunt, de cele mai multe-ori, clar expuse și se dau toate indicațiile necesare, așa încât ele pot fi ușor pricepute chiar și de aceia, cari nu dispun în măsură necesară de cunoștința celorlalte științe comerciale, cari formează substratul corespondenței.

Scrisorile sunt deasemenea clare, complete și precise. Nu întâlnim expresii superflue, cu atât mai puțin repetițiuni. De cele mai multe-ori sunt relativ scurte, chiar și atunci când conțin idei diferite, cari totdeauna sunt deplin și armonice dezvoltate.

Nu putem să nu amintim și încercarea norocoasă, ce, pentru prima-dată o face dl Panțu în explicarea și unificarea terminilor comerciali dela noi și din România.

Ori, e știut, că noi întrebuintăm adese-ori expresii străine și nepotrivite, asemenea, în grad mai mic însă, și cei de peste Carpați. Autorul apucă calea de mijloc: păstrează ce e bun și dela unii și dela ceilalți și înlocuiește cu expresii corespunzătoare ceea-ce simte că-i nepotrivit firii limbii românești.

Avem convingerea, că dacă vom ceti cu atențiune această folositoare carte pe deoparte ne vom face o idee clară despre corespondența afacerilor comerciale de tot felul, pe de altă parte ne vom obicinui — de ne vom silii s'o imităm — să scriem adevărate scrisori comerciale. Atunci în practică nu ne vom mai întâlni nici cu epistolele în formă de petiții, nici cu cele în forma scrisorilor comune și nici cu cele umilate și pline de greșeli de tot felul, pe cari ați le întâlnim atât de des și cari numai cinstite nu ne pot face.

Recomandăm deci cu toată căldura conducătorilor băncilor noastre, funcționarilor aceloră, precum și tuturor celor interesați această carte bună și serioasă muncită. Lucrările demne de laudă trebuie învrednicite și de sprijinul nostru. „Albina” în privința aceasta a premers cu bun exemplu, căci deși funcționarii ei sunt toți bărbați calificați, ale căror scrisori pot servi de model, totuși a procurat cincideci de exemplare. Faceți deci și celelalte bănci același lucru!!!

SUMAR.

Instituțiunea Revisorilor-experti. — Principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă. — Bonurile de tesaur. — Activitatea guvernului în 1903. — Școala de repetiție economică. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Bibliografie*: Curs complet de corespondență comercială etc.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 2 Novembre 1904.

%	V A L O R I	Viena	Bpesta
		vinde	vinde
	Datoria publică comună.	v. cor.	p. 100 k
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	100-20	100-50
5	" " arg. Ian., Iulie. 16% "	100-05	100-50
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% "	—	—
5	" " " 1860 à fl. 500— " 20% "	155-75	—
5	" " " 1860 à fl. 100— " 20% "	187-25	—
—	" " " 1864 à fl. 100— " 20% "	271—	271—
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	120-05	120—
4	" " Cor.	100-10	100-25
3 ¹ / ₂	" " de invest.	91-50	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur. scut. de dare	119-20	119-50
4	" " Cor. " "	98-25	98-50
3 ¹ / ₂	" " " " " " " "	89-45	89-50
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	212-50	212-50
4	" p. regul. Tisei sc. de dare	164-50	165—
4 ¹ / ₂	Oblig. de regalii croat-slav. " " "	—	102-50
3	Impr. p. regul. Porților de fier " " "	83-40	83-75
4	Oblig. rurale croato-slavone " " "	—	99-50
4	" " ungară " " "	99-10	99-35
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	282—	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	98-40	98-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	106—	—
2	Oblig. " " sârbesci à 100 fr.	98—	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	133—	—
—	Impr. bulgar 1889	111-75	112—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Inst. de Cred. fonc. austr.	100-50	—
3	" " " " cu premii, 1880	316—	—
4	Banca austro-ungară 40 ¹ / ₂ ani	100-50	100-50
4	" " " " 50 ani	—	101-45
4 ¹ / ₂	Banca com. ung. Pesta	101—	101-25
4 ¹ / ₂	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	108—	108—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 ¹ / ₂ ani	100-50	101—
4	" " " I Casse de păstr. patriot., Pesta	98-50	99—
4	Inst. de credit fonciar ungar	100-80	100-60
4	" " " " " " " "	100-50	100-25
3 ¹ / ₂	Banca ipotecară ungară	101—	101—
4	" " " " " " " "	101—	99-25
4	" " " " " " " " cu premii	278-50	140—
3 ⁰ / ₁₀	Banca hip. ung. cu premii	—	109—
5	Albina, Sibiu	—	102-50
4 ¹ / ₂	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
4 ¹ / ₂	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101-75
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5—	21-75	22-50
	Credit, à fl. 100—	490—	492—
	Clary, à fl. 40— v. c.	167—	—
	Buda, à fl. 40—	173—	175—
	Pálffy, à fl. 40—	174—	170—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	55-75	56-50
	" " ungară, à fl. 5—	29-80	30-50
	Rudolf, à fl. 10—	70—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	233—	—
	Salzburg, à fl. 20—	81—	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	539—	—
	Triest, à fl. 50—	300—	—
	"Jó sziv", à K. 4—	—	10-75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-40	11-43
	" " c. reg.	11-37	11-33
	Napoleond'or (20 frci sau 8 fl. aur)	19-09	19-10
	20 Marce germ. aur	23-56	23-58
	Ruble rusesci de hârtie per bucată	—	2-54 ¹ / ₂
	Bilete germ. 100 M.	117-72	117-85
	" " franc. 100 Fr.	—	95-55
	" " ital. 100 Lire	95-50	95-55
	Ruble, bilete, 100	254-25	—
	Lei românesci, 100	—	94-20

Prețul per bucată

Bursa de București.

Cursul din 2 Novembre 1904.

Renta amort. 1881 de 5% ₀	vinde Lei	101 ¹ / ₂
" " 1892 5% ₀	" "	102 ¹ / ₂
" " 274 mil. 4% ₀	" "	92
" " 1898 4% ₀	" "	88 ¹ / ₂
Fonciare rurale 5% ₀	" "	102 ³ / ₄
" " 4% ₀	" "	92 ¹ / ₂
Scris. fonc. urb. București 5% ₀	" "	92 ¹ / ₂
" " Iași	" "	88 ¹ / ₂

„ALBINA“,

institut de credit și de economii Filiala Brașov.

Ad. Nr. 27112/904

A V I S.

Aducem la cunoștința onoratei noastre clientele și peste tot la cunoștința publicului românesc, că cu începere dela 1 Octobrie a. c. am luat asupra noastră și prin urmare reprezentăm „Agentura generală din Brașov“ a societății de asigurare „Dunărea“, („Donau“ k. k. priv. österreichische Versicherungs-Gesellschaft in Wien).

Aceasta societate își are sediul în Viena și posedă o subdirecțiune în Budapesta, pentru Ungaria, iar agentura ei generală din Brașov se estinde asupra tuturor părților transilvane ale Ungariei.

Societatea „Dunărea“ dispune de un capital social de K 2.000,000 și de considerabile fonduri de garanție, cari toate laolaltă trec peste K 30.000,000. Ea face și primesce sub condițiuni și pentru premii foarte favorabile, asigurări contra focului, grindinei, spargerei, furtului, spargerei obiectelor de sticlă și contra primejdiilor împreunate cu transportul; asigurări pe viață și de rentă viageră.

Ținem să declarăm și cu aceasta ocaziune că, precum în ceialaltii numeroși rami de afaceri de bancă, pe cari i-am cultivat și îi cultivăm, tot astfel și tot cu acea soliditate și prevenire, stăm de aici încolo la dispoziția onoratei noastre clientele și la a publicului românesc peste tot, și în afaceri de asigurare. Cu informațiuni mai speciale servim atât în birourile noastre cât și prin agenții speciali, pe cari îi vom angaja și designa pentru aceste afaceri.

Brașov, 1 Novembre 1904.

„ALBINA“, institut de credit și de economii Filiala Brașov.

Drepturile,
datorințele și responsabilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,

traducere autorisată de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Prețul K 1-50

Se poate comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhidieceșană din Sibiu.